

Sanja Škrgatić

ĐURĐICA IVANČIĆ-DUSPER: SUHORE,

“Adamić” i Ustanova u kulturi «Dr. Ivan Kostrenčić», Crikvenica, 2001.

Povijest kao znanstvena disciplina bilježi značajne godine, ljude i događanja, dok svakodnevni život običnog puka ostaje nezamijećen. Na sreću, uvijek se nađe kakav vrijedan sakupljač koji će zabilježiti činjenice i kroz prikupljene podatke pokušati za buduće naraštaje sačuvati kakvu zanimljivu zgodu, dosjetku, pa i legendu. U ne tako davna vremena to narodno blago prenosilo se usmenom predajom u okrilju doma, uz kućno ognjište. Ognjišta su zamijenili radijatori, none i noniče televizori i kompjutori, oči i uši svijeta. Mediji globalizacije. I to je dobro. To je napredak. Ali tko su bili ti ljudi s požutjelih fotografija? Kako su živjeli bez televizije i videa? Kako su se zabavljali?

Đurđica Ivančić Dusper pokušava nam pružiti odgovore na ova pitanja najprije svojom prvom knjigom “Pod murvicun” a zatim drugom naslovljenom “Suhore”.

“Suhore” je knjiga “Zabilješki od Crikvenice i malo okolo nje” kako u podnaslovu ističe autorica. Pred čitateljima oživljava niz zanimljivih likova iz crikveničke prošlosti i brojna zbivanja koja su odredila razvojni put ovog nekad malog ribarskog mjesta. Tu doznajemo o životu u Kali, nekad najsiromašnijem dijelu Crikvenice, o ribarima i njihovim obiteljima, o starim gostionicama, o običnom puku, ali i o obrazovanim ljudima, doktorima prava, liječnicima, svećenicima... Na stranicama “Suhora” pratimo razvoj ovog grada od siromaštva i oskudice do godina turističkog procvata kada su crikveničkim ugostiteljstvom dominirali hoteli “Miramare” i “Therapia”.

Crikveničanka Đurđica Ivančić Dusper rođena je 1932.g, “...u vrijeme kada se još uvijek živjelo “po starinski”...”, kako stoji u njenom životopisu na ovitku knjige “Suhore”. Odrastala je u vrijeme kada su se sve novosti doznavale u susjedstvu ili na placu. Tu se razvio živahan, druželjubiv i ljubopitljiv duh mlade “Đurđe s Petaka”. Posve je onda logično da je svoju budućnost otkrila u novinarstvu. Radila je u “Novom listu”, a zatim na Radiju Rijeci te kao dugogodišnji suradnik Prvog programa Radio Zagreba.

Po povratku u Crikvenicu u nakon umirovljenja ipak ne ostaje na miru. Hoda, razgovara, bilježi, nešto standardnim hrvatskim jezikom, a najviše čakavskim govorom svoje Crikvenice. Čakavske radove objavljuje u prilogu “Beseda” na stranicama “Novog lista”. Izdaje knjižicu crtica “z negdanje Crkvenice” naslovljenu “Pod murvicun” (2000.g.), najprije u vlastitoj ograničenoj nakladi, a zatim u izdanju Ustanove u kulturi “Dr. Ivan Kostrenčić” i poduzeća “Adamić”. Tiskana u nakladi od petsto primjeraka, knjiga je gotovo u cijelosti rasprodana. Već sljedeće godine iz tiska izlazi knjiga “Suhore”, koja je svojevrstni nasta-

vak započete priče o staroj, gotovo zaboravljenoj Crikvenici. Knjigu "Suhore" su izdali isti izdavači sredinom prosinca 2001. godine. Objavljena je u nakladi od šesto primjeraka u okviru izdavačkog programa "Cirkul" kojeg je Ustanova u kulturi "Dr. Ivan Kostrenčić" pokrenula u cilju očuvanja kulturnih vrijednosti i identiteta ove sredine. Ujedno je uvrštena u čakavsku biblioteku Izdavačkog poduzeća "Adamić".

Knjiga "Suhore" sadrži niz pripovijetki iz svakodnevnog života nekadašnje Crikvenice koje je autorica gotovo u zadnji čas otkrila, zabilježila i otrgnula zaboravu. Tako su barem u pisanoj formi sačuvane mnoge riječi, izrazi i nazivi iz davnih vremena. Dokumentarističkom preciznošću jednog novinara autorica je obuhvatila mnoge i najsitnije zanimljivosti. Zabilježila je razgovore, priče i sjećanja brojnih odabranih ili slučajnih sugovornika, ali i zapise već zaboravljenih kroničara, poput Ratimira Gregurića i župnika Antona Rigonija. Autorica oživljava duh davno prohujalih vremena kojih se sjećaju još samo rijetki Crikveničani.

Cijela knjiga sastoji se od šest zasebnih dijelova. Svaki dio započinje određenim motom koji na sažet i jezgrovit način izražava autoričinu ideju.

Moto prvog dijela naslovljenog "Negdanja Crikvenica" je stih iz pjesme Nikole Mike Šnjarića "...Crikvenice, na zemlje si mi raj na celen svitu nigde nima tako lipi kraj..."

U šest kratkih priča obrađeni su najstariji dijelovi Crikvenice: Kala, Gorica, Gornji kraj, Dvorska, Petak i Vinodolska ulica.

U drugom dijelu pod nazivom "Da se ne pozabi", kojem je moto "Se ča se otkine od zaborava vredno je za budućnost" autorica dotiče stariju povijest iz frankopanskih vremena, govori o crikveničkim crkvama, o vjerovanjima, praznovjerju i predrasudama. Donosi priče o vragolastom Maliku, o nekim zanimljivim likovima (Peri mežnjaru), o crikveničkim osobitostima (Belogaćari) i o crikveničkoj narodnoj nošnji.

Moto trećeg dijela "Pozabljene užanci" je "Se ono ča pozabimo osiromašuje nas". Ovdje autorica opisuje neke stare običaje i karakteristične svetkovine crikveničkog puka kao što je štovana «nedjelja» – Ribarski dan, Pavlja – Dan sv. Pavla Pustinjaka, stare korizmene običaje i druge.

U "Susretima i razgovorima", četvrtom dijelu knjige, autorica bilježi razgovore koje je s tipično novinarskom znatiželjom vodila s mnogim zanimljivim sugovornicima u razdoblju od 1999. do 2001. godine. Tu su sabrani brojni razgovori koji su bili objavljeni u već spomenutoj "Besedi".

Peti dio knjige "Čemu su se smeli, ča su pravili" ima kratak moto "Šćeto – neto", a posvećen je šaljivim zgodbama istrgnutim iz svakodnevnog života Crikveničana.

U šestom dijelu pod nazivom "Ča su jili" autorica govori o jednostavnim i domišljatim jelima siromašnoga puka s neizbježnim rupicama, batudom i «falsim» gulašom. Sjećanje iz djetinjstva Crikveničanke Matilde Matejčić poslužilo je autorici kao zanimljiv i slikovit moto koji govori o tadašnjem siromašvu: "– Ma, daj mi oni komadić palenti ča j' ostalo od obeda! – Muć! Van hodi! Ono j' za večeru!"

Pri kraju knjige autorica donosi kratak rječnik crikveničkih riječi koje je sama prikupila i akcentirala. Mnoge od njih dolaze iz davnih vremena i sve su rjeđe u upotrebi te se može dogoditi da će i one za koju godinu nestati iz svakodnevnog govora Crikveničana – čakavaca.

Knjiga završava popisom korištene literature i kazalom naslovljenim “Kade j` ča”.

Knjiga “Suhore” pisana je na zanimljiv način, jednostavnim jezikom te se čita “u jednom dahu”. Pisana je dijelom na standardnom hrvatskom jeziku, a dijelom na izvornoj crikveničkoj čakavštini. Stoga rad Đurđice Ivančić-Dusper možemo smatrati značajnim doprinosom očuvanju kulturne baštine ovog kraja.